

24.51x33.06	1/2	16	עמוד	הדרך	20/05/2021	77344384-0
-------------	-----	----	------	------	------------	------------

עך - ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה בהבינתחומי הרצלי - 84260

מכה בבטן הרכה

ה'מטרו' של עזה ספג פגיעה קשה

שהותירה את חמאס מדמם | יצחק בן מנחם, 16

ה'מטרו' של עזה ספג פגיעה קשה שהותירה את חמאס מדמם

מכה בבטן הרכה

אחד מיעדי מבצע 'שומר החומות' היא פגיעה ב'מטרו' של עזה ■ הצצה לכרויקט הענק שהושקעו בו מיליארדי דולרים, שהוא מערך מסועף של מנהרות שנחפרו בפאתי מזרח העיר עזה וצפון הרצועה באורך של כמאה ק"מ, המאפשר למחבלי החמאס והג'יהאד האסלאמי לפתוח בקרב בלימה נגד כוחות קרקעיים של צה"ל ■ שלושים ק"מ מתוך מאה כבר ניזוקו

יצחק בן מנחם

הפגיעה הקשה במערך המנהרות התת-קרקעית של חמאס המכונה 'המטרו של עזה', הותירה את החמאס פצוע ומובס.

בתחילת המערכה לא לקחו בחמאס בחשבון כי ישראל תצליח להכות בהם בבטן הרכה. 'שומר החומות' אינו דומה ל'צוק איתן', אין זה חישוב מנהרות התקפיות על הגבול, הפעם מדובר בהפצצת המנהרות השוכנות בעזה שבמעמקי האדמה. הטילים הפעם היו קטלניים, מדויקים וחודרי בונקרים.

בידי צה"ל מיפוי מדויק של אלפי קילומטרים של מנהרות תת-קרקעיות בעזה, ובצה"ל מאמינים כי הפגיעה במהלך ימי הלחימה בבכירים ששהו מתחת לקרקע, כמו גם התקיפה על מערך המנהרות ההגנתיות של חמאס, מערערת את תפיסתו של ארגון הטרור בנוגע לתת-הקרקע כממד לחימה. עוד מעריכים כי בהמשך המבצע תישלל מחמאס יכולת תת-הקרקע, ופעיליו לא יחושו עוד בטוחים מתחת לפני הקרקע.

מלכות דבש

הפעולה הממוקדת לחיסול ה'מטרו' החלה בליל שישי, והייתה משולבת ומתוכננת: 160 כלי טייס השתתפו במבצע, כשבגבול התותחנים יורים פגזים לעבר מטרות בגבול הרצועה במטרה להרחיק מחבלים שינסו להתקרב לגדר.

סמוך לשעה תשע בערב, שני גדודים של טנקים וגדוד של גולני התחילו לנוע לעבר מערכת הגדרות מסביב לצפון רצועת עזה. הנהמה של מנועי הטנקים והנגמ"שים נשמעה כמובן היטב בתוך הרצועה. בנוסף לכך נסעו הטנקים בקרבת יישובים ישראלים, באופן שאורות הגדר של היישובים האירו לדקות ספורות את הטנקים והנגמ"שים, אשר נעו לעבר הגדר המקיפה את הרצועה אך לא עברו אותה.

במקביל, כלי תקשורת בעולם קיבלו הודעה מדובר צה"ל כי כוחות קרקע עומדים להיכנס לרצועת עזה. כלי התקשורת בערבית פרצו בשידורים ומפקדי חמאס והג'יהאד העריכו שמתחילה מתקפה קרקעית ישראלית, והורו לאנשיהם לרוץ להסתתר במנהרות.

המחבלים האמונים על המערך הקדמי כדי לבלום פלישה ישראלית, מערך הכולל תצפיות, צוותי טילים נגד טנקים, וצוותי מרגמה שהיו אמורים לירות ולבלום או לפחות לעכב את כוחות צה"ל, הגיעו לעמדות וחיכו לכוחות הישראלים. הטנקים, הנגמ"שים ותותחי ה-155 מ"מ של

צה"ל חיכו להם, וכטב"מים מצויידים במערכות לראיית לילה זיהו את התנועות וכיוונו את האש מהקרקע. גם חוליות של לוחמי אגוז ומגלן ובהם צלפים ומשגרי טילי 'גיל' חיכו להם בשטח.

כך החלו עוד ועוד מחבלים להתכנס במלכות הדבש שישאל טמנה להם. לישראל היה מידע מדויק מהשטח לאן רצו המחבלים, וכך הוגדל בנק המטרות. באותו זמן כוחות צה"ל בגבול רצועת עזה החלו לנסוע הלוך וחזור, להתקרב לגדר ולתת לאויב תחושה כי הפלישה הקרקעית מתחילה.

כשהמודיעין נתן את האור הירוק - החלו התותחנים לירות לאורך כל הגבול, למנוע פלישה אפשרית של מחבלים מהמנהרות לגבול, ומהאוויר החלו להגיח עשרות מסוקי ומטוסי קרב, כשהם פרוסים מהדרום ועד צפון הרצועה ומכים במחבלים מכות קשות.

טרם ברור כמה מחבלים נהרגו בהפצצת ה'מטרו', אולם מעבר להרג המחבלים והפגיעה התשתיתית, מדובר במכה מוראלית קשה לזרוע הצבאית של חמאס. ה'מטרו' היה מפעל חייו של מוחמד דף, והושקעו בו לאורך השנים מאז מבצע 'צוק איתן' מיליארדי דולרים, שירדו כעת לטמיון.

עולם המנהרות

את פרויקט ה'מטרו' הוביל חמאס בשיתוף הג'יהאד האסלאמי והפלגים החמושים בעזה, והוא למעשה מערך מסועף של מנהרות שנחפרו בפאתי מזרח העיר עזה וצפון הרצועה. מטרת המנהרה הייתה לאפשר למחבלי החמאס והג'יהאד האסלאמי לפתוח בקרב בלימה נגד כוחות קרקעיים של צה"ל במקרה של כניסה קרקעית אל תוך רצועת עזה, וכן לאפשר תנועה של אותם חמושים מבלי שתהיה יכולת לאתרם מהאוויר ומהקרקע ולפגוע בהם.

עולם המנהרות של חמאס מתחת לעזה משתרע על פני כמאה ק"מ. המפה המדויקת שלו, שיוצרת להוביל את המפקדים והלוחמים לכל הסתעפות ונקודת קצה, מוגדרת כאחד הסודות הגדולים ביותר בחמאס. בעיני רבים, המושג 'מנהרה' מצטייר כתעלה חשוכה שמובילה מאחד הבתים ברצועת עזה אל הגבול עם ישראל, אך זוהי מחשבה מוטעית ביסודה.

ה'מטרו' של עזה הוא פרויקט מטורף, ולמעשה הינו עיר תחתית אין סופית שבה מנהרות מסתעפות, שמות רחובות ומספרים, אתרים רגישים, ומאות תדרים ומפקדות רחבות עמוק מתחת לפני האדמה. ב'מטרו' נבנו חדרי שהייה ללוחמים, מקומות אפסנאות נשק ותחמושת,

העיר התחתית. קריסת כביש בעזה לתוך המנהרות שהופצצו — פלאש 90

למקום ולהתלבלוחמי צה"ל, כשאלה עולים לפרק זמן קצר ביותר מעל פני הקרקע. המחבלים יורים, חוזרים למנהרה, יוצאים במקום אחר באותו מתחם וחוזר חלילה, כדי להקשות על זיהוי המיקום המדויק שלהם.

התחום הנוסף הוא היכולת להפוך רכיב במנהרה למטען רב עוצמה, שמעליו יכול לעבור טנק או נגמ"ש ולהתפוצץ. לכן, במטה הכללי של צה"ל בפיקוד הרמטכ"ל הוחלט לקדם את מימוש התוכנית לתקיפת ה'מטרו' של עזה.

ביתור הרצועה מלמטה

כלי התקשורת הפלסטיניים לא הסתירו את תדהמתם הגדולה מההצלחה של ישראל לפגוע באותן מנהרות אין סופיות. הם בטוחים כי בידי ישראל תצלומים ומפות והם יודעים במדויק הכול על כל ק"מ מה'מטרו'.

בחירת תקיפת חלקים מהמטרו לא נעשה כחלק ממרוץ לתקוף את כל מאה הקילומטרים שלו, אלא לבתר את הרצועה כך שמפקדי הזרוע

שאליהם מגיעים לוחמי הנוח'בה - הכוח העילי של חמאס - בלבוש אזרחי מתחת לכל בית מפקד יש מנהרה שמובילה אותו ל'מטרו'. כדי לחמוק מעיני המודיעין הישראלי, הלוחמים יורדים למנהרה ומיד לאחר מכן מקבלים את הציוד ואמצעי הלחימה המותאמים ללחימה של כל אחד מהם. במקום חדרי פיקוד, חדרי שהייה מפקדים בכירים ואמצעי תקשוב ובקרה, כולל אנרגיה שמאפשרת שהייה ארוכה מתחת לקרקע ללא חשמל חיצוני.

חמאס בנה גם אתרי שיגורי רקטות ופצצות מרגמה עם יכולת הטענה והימוש מחדש תוך כדי לחימה, אתרי שיגור נ"ט ואתרי תצפית, איסוף מודיעין, צליפה והרכבת מטענים. כוחות הנוח'בה פיתחו שיטת לחימה מיוחדת לחטוף חיילים באמצעות מנהרה שנוסחה בהצלחה במבצע 'צוק איתן', בעת חטיפת הלוחם אורון שאול ז"ל והקצין סגן הדר גולדין ז"ל.

לדברי גורמי הביטחון, חמאס העצים לא רק את הסתעפות המנהרות בשבע השנים האחרונות, אלא פתח יותר פירים וחיזק אותם כדי שיעמדו במתקפות צה"ל ויאפשרו למחבלים לנוע ממקום

25.35x12.83	2/2	עמוד 17	הדרך	20/05/2021	77344383-9
עד - ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה בהינתחומי הרצלי - 84260					

הרקטות הרבות המשוגרות מעזה וההתפרעויות ברחובות, אבל הנזק שצה"ל מסב לחמאס הוא עצום".

תא"ל עודד טירה, שטען בעבר כי האסטרטגיה של ממשלת ישראל ללכת להסדרה בעזה הייתה צריכה להיות תוך שמירת עליונות אסטרטגית, טקטית והרתעתית, כתב כי "עצם קיום היכולת למיטוט ה'מטר', בשילוב הנכונות להפעילה, ישנו את חוקי המשחק האסטרטגיים בעזה, ישקמו את ההרתעה וימנעו מלחמה. הטכנולוגיה הדרושה לתקיפת ה'מטר' ולהשמדתו נמצאת על מדפי טכנולוגיה פשוטים יחסית. אם אנחנו מוכנים עם הטכנולוגיה הדרושה, או לחלופין כשנהיה מוכנים, על מדינת ישראל לייצר הזדמנות טקטית קרובה ובה להפעיל באורח מודדג את יכולת הפגיעה ב'מטר' כדי לייצב את ההסדרה".

שלושים הק"מ של ה'מטר' שהותקפו מאז ליל שישי הם חלק ממאה קילומטרים של מנהרות מתחת לרצועת עזה. מבחינת יעדי המלחמה שהציבה ישראל, נלקח בחשבון כי במתקפות על ה'מטר' ייקברו מאות מחבלים. עדות לכך שתקיפת המטר בעלת חשיבות עליונה של ישראל - היא כי שעות אחדות לאחר התקיפה, בישיבה שערך ראש הממשלה נתניהו עם שר הביטחון גנץ, הרמטכ"ל, ראש המוסד, ראש השב"כ וראש המל"ל, ההתרגשות הייתה גדולה. באותה ישיבה הוחלט להרחיב את הפגיעה ב'מטר' של הרצועה, גם אם עוד ועוד מחבלים ימצאו את מותם.

דובר צה"ל התנצל בפני הכתבים הזרים: "טעות בתום לב"

כדי להטעות במכוון את העיתונאים הזרים בנוגע לפעילות הצבא הקשורה למבצע 'שומר החומות', כתב דובר צה"ל, תא"ל הדי זילברמן, לנשיא אגודת העיתונאים הזרים בארץ, אנדרו קארי. "אני רוצה להבהיר כי ביצעתי בעצמי חקירה מקיפה בנושא, והגעתי למסקנה שקונריקוס טעה כתוצאה מאי הבנה של תמונת המצב המבצעית בשטח, ולא משום סיבה אחרת. "על אף דיווחים קונספירטיביים מנוגדים, הן בתקשורת הבינלאומית והן בתקשורת הזרה, לא היה כאן ניסיון מתוכם להערים על התקשורת במטרה להשיג ניצחון טקטי", הוסיף זילברמן. "מעריך דובר צה"ל לא מערב לוחמה פסיכולוגית או הונאה בעבודתו, ומחויב בראש ובראשונה לאמירת אמת לעיתונאים ולציבור וכך ימשיך לעשות. היחסים עם התקשורת הזרה הם בעלי חשיבות עליונה עבורנו, ואנחנו מעריכים את היחסים החיוביים שמבוססים על אמון ועל כבוד הדדי".

במלחמת לבנון השנייה. אורחי ישראל לא רואים את זה כי הם עסוקים בביטחונם האישי נוכח

במכתב יוצא דופן ליו"ר אגודת העיתונאים הזרים בישראל, ניסה דובר צה"ל להסביר את החלק התקשורתי של פעולת ההטעיה שביצע הצבא בעזה.

כלי תקשורת בעולם טענו כי צה"ל ניצל את התקשורת הזרה כדי להערים על חמאס. בהודעה לעיתונות שפרסם צה"ל עם תחילת אותה מתקפה נכתב כי החלה תקיפה של כוחות אוויריים וקרקעיים. לפי חלק מכלי התקשורת, דובר צה"ל לתקשורת הזרה, יונתן קונריקוס, אף אישר להם בהמשך כי החלה כניסה קרקעית לרצועה.

באופן רשמי טענו בדובר צה"ל כי הניסוח המעורפל של ההודעה יתחקר בעקבות "אי ההבנה" שנוצרה ממנו, וכעת נמסרה ההודעה בעקבות אותו תחקיר.

"קראתי בדאגה רבה את ההאשמות שיחידת דובר צה"ל ודובר צה"ל לתקשורת הזרה קונריקוס השתמשו בפלטפורמה הזו

הקשות שצה"ל גרם להם, את ההרס הרב. מדובר בפעולות כואבות, בדומה למה שחיזבאללה ספגו

הצבאית של החמאס ושל הג'יהאד האסלאמי יישארו מנותקים זה מזה, לא יוכלו להעביר תחמושת וטילים מהדרום לצפון וכך גם מחבלים לא יוכלו לתת תגבור מאזור לאזור. הקיטוע הזה מורגש היטב גם בתוצאה הישירה של המלחמה - בשיגורי הטילים לעבר שטחי ישראל.

"חיל האוויר מתקיף מטרות איכותיות במטרה לגרום לחמאס נזקים שייצרכו בתודעתם", אומר עמוס גלעד, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה. "כרעג מנהיגי חמאס יושבים בבונקר, אבל בשלב מסוים הם יאלצו לצאת ויראו את הפגיעות